

Załącznik nr 2 do Regulaminu praktyk pedagogicznych stosowanego w projekcie „www.praktyki.wh.umcs” - Przygotowanie i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS

NOWY PROGRAM PRAKTYK PRZEDMIOTOWO-METODYCZNYCH

JĘZYK POLSKI oraz WIEDZA O KULTURZE w SZKOLE

INSTYTUT FILOLOGII POLSKIEJ

Dokument opracowany w wyniku konsultacji z nauczycielami/-kami z udziałem ekspertów „www.praktyki.wh.umcs” - Przygotowanie i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS

WPROWADZENIE

Praktyki przedmiotowo – metodyczne (śródroczne i ciągłe) są integralną częścią procesu kształcenia studentów i studentek (ST)* zainteresowanych zdobyciem kwalifikacji zawodowych niezbędnych do samodzielnej pracy w szkole jako nauczyciele/-ki (NA) języka polskiego. Stanowią one praktyczną realizację treści, odbywających się równoległe z kształceniem teoretycznym zgodnym z kierunkiem studiów.

Dzięki praktyce wiedza merytoryczna nabywana w toku studiów polonistycznych (gł. językoznawcza, kulturowa, literaturoznawcza, pedagogiczna i dydaktyczna) powinna znajdować zastosowanie w konkretnych sytuacjach edukacyjnych, potwierdzających jej niezbędność i funkcjonalność w procesie planowania, realizacji i wartościowania zadań dydaktyczno-wychowawczych przez ST na praktyce.

Założenia programu nawiązują do znanych i cenionych obecnie koncepcji kształcenia NA ukierunkowanych na podnoszenie jakości, efektywności oraz innowacyjności edukacji pedagogicznej. Są wśród nich m.in. koncepcja kształcenia przez praktykę, koncepcja refleksyjnej praktyki oraz - inspirowana założeniami antropocentryzmu dydaktycznego – koncepcja przygotowania ST polonistyki do pracy w szkole jako NA języka polskiego. Oprócz tego niniejszy program pedagogicznych praktyk przedmiotowych uwzględnia wytyczne zawarte w aktualnych standardach kształcenia NA w PL i krajach UE.

Program zawiera informacje dotyczące celów, treści i zadań praktyki, form i metod realizacji tych zadań przez ST oraz wskazówki związane z organizacją, monitorowaniem, dokumentowaniem, oceną i warunkami zaliczenia kolejnych etapów praktyki przedmiotowo-metodycznej. Obudowę programu stanowią materiały pomocnicze :

- „NIEZBĘDNIK DLA STUDENTA/STUDENTKI NA PRAKTYCE”
- „MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELI/-EK - SZKOLNYCH OPIEKUNÓW/-EK PRAKTYK”
- internetowa platforma edukacyjna: „Praktyki pedagogiczne na WH”, zawierająca materiały dydaktyczne i szkoleniowe związane z programem praktyk.

* Stosowane w tekście oznaczenia:
ST - student/ -ka; studenci/-ki
NA - nauczyciel/-ka; nauczyciele/-ki
OP - opiekun/-ka; opiekunowie/-ki

CELE I ZADANIA PRAKTYKI

Głównym celem praktyki przedmiotowo-metodycznej (śródrocznej i ciągłej) jest umożliwienie ST (studentom i studentkom) zdobycia kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodu NA języka polskiego i wiedzy o kulturze (drugiego przedmiotu - zgodnie z nazwą kierunku studiów).

Cele szczegółowe:

- kształcenie umiejętności praktycznego zastosowania - w konkretnych sytuacjach i kontekstach edukacyjnych - posiadanej wiedzy teoretycznej (zgodnie z kierunkiem studiów), metodyki kształcenia polonistycznego (i przedmiotu dodatkowego: historii/wiedzy o kulturze) oraz pedagogiki;
- zaznajomienie się ST z warsztatem pracy nauczyciela języka polskiego i wiedzy o kulturze;
- kształcenie umiejętności dydaktycznych, wychowawczych, prakseologicznych, komunikacyjnych i ewaluacyjnych związanych z pracą w szkole;
- rozwijanie refleksyjnej postawy i odpowiedzialności wobec realizowanych w szkole zadań dydaktyczno-wychowawczych oraz ich rezultatów;
- przygotowanie ST do integrowania różnych doświadczeń pedagogicznych, obejmujących zarówno przedmiot nauczania, jak i cały proces dydaktyczno-wychowawczy w szkole (w tym np. współpraca z rodzicami; opieka nad kołem zainteresowań, czy przygotowanie uczniów do konkursów, olimpiad przedmiotowych itp.);
- motywowanie ST do unowocześniania procesu edukacji, m.in. dzięki stosowaniu w praktyce dydaktyczno-wychowawczej i w zawodowym samokształceniu technologii IT/ITC oraz innych rozwiązań metodycznych ;
- zachęcanie ST do samooceny realizowanych zadań dydaktyczno-wychowawczych, łącznie z oceną własnych predyspozycji do pracy pedagogicznej;
- motywowanie ST do wykazywania inicjatywy szukania i stosowania nowoczesnych rozwiązań wychowawczo - dydaktycznych w połączeniu z krytyczną analizą osiągniętych wyników, oceną skuteczności i ewaluacją podejmowanych działań;
- pogłębianie znajomości założeń i treści programów i podręczników nauczania języka polskiego (wiedzy o kulturze) oraz innych materiałów (publikacji, poradników, stron internetowych) wspierających proces edukacji przedmiotowej;

- zdobywanie przez praktykantów/-ki umiejętności i nawyków współdziałania w zespole nauczycieli w realizacji wspólnych działań pedagogicznych;
- uwrażliwianie na przestrzeganie w procesie edukacji ogólnych zasad kształcenia - w tym - zasady równości płci;
- poznawanie przez ST struktury organizacyjnej szkoły oraz jej istotnych funkcji.

ORGANIZACJA PRAKTYKI PRZEDMIOTOWO-METODYCZNEJ

Praktyka przedmiotowo-metodyczna obejmuje:

1/ **praktykę śródroczną**, która jest realizowana w ramach zajęć z dydaktyki języka polskiego (i dydaktyki przedmiotu dodatkowego) - jako odbywane w szkołach przez grupy ST (pod kierunkiem OP z uczelni) obserwacje uczestniczące pokazowych lekcji języka polskiego i lekcji dodatkowego przedmiotu – wiedzy o kulturze w następującym wymiarze godzin obserwacji:

szkoła podstawowa	4 h - j. polski
gimnazjum	2 h - j. polski
szkoła ponadgimnazjalna	2 h - j. polski + 2h - wok

2/ **praktykę ciągłą**, którą ST realizują indywidualnie zgodnie z regulaminem i programem praktyk. Zakładane terminy i liczba godzin praktyki ciągłej:

- praktyka w szkole podstawowej – wrzesień – po IV semestrze II roku (trzy tygodnie) – **54 h** (18h x 3 tygodnie)
- praktyka w gimnazjum – luty/marzec – po I semestrze III roku (trzy tygodnie) – **54 h** (18h x 3 tygodnie)
- praktyka w szkole ponadgimnazjalnej - wrzesień - po II semestrze I roku st. II stopnia - **36 h** (18h x 2 tygodnie)

Praktyki przedmiotowo-metodyczne (śródroczne i ciągłe) odbywają się po zrealizowanej wcześniej praktyce ogólnopedagogicznej (36 h). Wyboru szkół do przeprowadzenia praktyki dokonują organizatorzy praktyk (Biuro projektu; OP z Uczelni) w porozumieniu ze ST i po uprzednim uzyskaniu zgody dyrektorów szkół (będących partnerami projektu). Termin odbywania praktyki w lutym/marcu – jest ruchomy ze względu na różne terminy ferii zimowych w szkołach.

SZABLON HARMONOGRAMU
PRAKTYK PRZEDMIOTOWO-METODYCZNYCH
– SZKOŁA PODSTAWOWA I GIMNAZJUM –

Działania podejmowane przez studenta w czasie trwania praktyki	I Tydzień	II tydzień	III tydzień	Łącznie
Lekcje własne	2	5	5	12
Lekcje obserwowane	11	11	11	33
Inne (zapoznanie się ST: z warsztatem pracy nauczyciela, agendami szkolnymi, środkami dydaktycznymi; uczestnictwo w zajęciach dodatkowych; dyżury; sprawdzanie prac klasowych etc.)	5	2	2	9
Łącznie	18	18	18	54

SZABLON HARMONOGRAMU
PRAKTYK PRZEDMIOTOWO-METODYCZNYCH
– SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA –

Działania podejmowane przez studenta w czasie trwania praktyki	I tydzień	II tydzień	Łącznie
Lekcje własne	2	5	7
Lekcje obserwowane	11	11	22
Inne (zapoznanie się ST: z warsztatem pracy nauczyciela, agendami szkolnymi, środkami dydaktycznymi; uczestnictwo w zajęciach dodatkowych; dyżury; sprawdzanie prac klasowych etc.)	5	2	7
Łącznie	18	18	36

Zasady udziału ST w praktyce przedmiotowo-metodycznej:

1. ST – przed rozpoczęciem praktyki przedmiotowo-metodycznej zostaną zapoznani z regulaminem i programem praktyk oraz otrzymają skierowanie na praktykę.
2. ST wspólnie z nauczycielem - opiekunem praktyki w szkole uzgadnia ramowy plan praktyki – co najmniej na tydzień przed jej rozpoczęciem.
2. ST przebywa w szkole w czasie dni pracy placówki i zgodnie z obowiązującym 5-dniowym tygodniem pracy.
3. Nie przewiduje się możliwości zwolnienia ST z jakichkolwiek dni praktyki (jest to możliwe tylko w sytuacjach losowych – usprawiedliwionych).
4. W czasie praktyki ST systematycznie dokumentuje realizowane zadania dydaktyczno-wychowawcze oraz inne formy zdobywania kompetencji pedagogicznych (uzgodnione z opiekunem). Korzysta w tym celu z materiałów znajdujących się w „NIEZBĘDNIKU dla STUDENTA/STUDENTKI na praktyce”.
5. ST jest zobowiązany/-a do kompletowania/archiwizowania wszystkich materiałów i dokumentów, związanych z kolejnymi etapami praktyki przedmiotowo-metodycznej. Zalecaną formą jest – **portfolio**.
7. Szkolny/-a OP wspiera ST w przygotowaniu lekcji, hospituje zajęcia ST, omawia je, ocenia, potwierdza własnym podpisem ich realizację (gł. w dzienniczku, konspektach lekcji, materiałach pomocniczych tworzonych przez ST itd.), następnie uwagi wraz z oceną wpisuje do arkusza obserwacji (wg szablonu znajdującego się w „MATERIAŁACH dla NAUCZYCIELA/-KI - OPIEKUNA/-KI PRAKTYK” .
8. Po odbyciu przez ST praktyki nauczyciel/-ka - szkolny/-a OP wystawia ocenę wg kryteriów znajdujących się w KARCIE OCENY. Potwierdzeniem zrealizowania praktyki przez ST jest pieczęć i podpis Dyrekcji Szkoły (w dzienniczku praktyk i w indeksie).
9. Po zakończeniu praktyki ST w wyznaczonym przez uczelnię terminie przedstawia uczelnianemu/-ej OP następującą dokumentację (w formie portfolio):

a/ uzupełniony dziennik praktyki

b/ kartę oceny odbytej praktyki wystawioną przez NA - szkolnego/-ą OP , zaopatrzoną pieczęcią i podpisem Dyrekcji Szkoły;

c/ **4** konspekty samodzielnie przeprowadzonych zajęć edukacyjnych (potwierdzone podpisem opiekuna/-ki praktyki) – dwa z kształcenia kulturowo-literackiego, dwa z kształcenia językowo-komunikacyjnego;

d/ inne materiały, które ST stosował/-a podczas praktyki (znajdujące się w „NIEZBĘDNIKU dla STUDENTA/STUDENTKI na praktyce” karty obserwacji lekcji prowadzonych przez szkolnego OP praktyk; autorskie pomoce dydaktyczne (np. w formie kart pracy ucznia na lekcji], karta samooceny itp.)

10. Zaliczenie każdego kolejnego etapu praktyki odbywa się w toku rozmowy akademickiego OP ze ST. Podstawę zaliczenia stanowią przedłożone przez ST dokumenty (wymienione w pkt. 9).

III. ZADANIA DYDAKTYCZNE DLA STUDENTÓW/ - EK

1. ST zobowiązany/-na jest nawiązać kontakt ze szkołą i OP co najmniej na tydzień przed jej rozpoczęciem. Ma to na celu:

- przekazanie OP przeznaczonych dla niego materiałów (w tym programu praktyki);
- wstępne uzgodnienia z OP harmonogramu praktyki;
- rzetelne przygotowanie się ST do podjęcia działań dydaktyczno-wychowawczych zgodnie z realizowanymi w szkole programami edukacji przedmiotowej.

2. Podczas trwania praktyki ST powinien/-na:

- zapoznać się z dokumentacją pracy NA języka polskiego i jego warsztatem pracy [m.in. dziennikiem lekcyjnym, programem i rocznym planem jego realizacji, podręcznikami oraz innymi materiałami przedmiotowymi, zasobami szkoły: pracownią przedmiotową, biblioteką szkolną, biblioteką nauczyciela - polonisty itd.];
- hospitować lekcje prowadzone przez szkolnego/-ą OP lub innych nauczycieli/-ki:
 - w każdym tygodniu 10 - 12 godzin języka polskiego oraz zajęć pozalekcyjnych prowadzonych przez polonistów (również inne formy aktywności związane z celami praktyki);
 - spostrzeżenia i uwagi obserwacyjne powinny być rejestrowane w KARCIE OBSERWACJI LEKCJI (szablon znajduje się w „NIEZBĘDNIKU dla STUDENTA/STUDENTKI na praktyce”);
 - przygotować konspekty lekcji i uzyskać ich wcześniejszą aprobatę od szkolnego/-ej OP;
 - przygotować niezbędne środki dydaktyczne do prowadzenia lekcji;
 - w planowaniu i prowadzeniu lekcji wykorzystywać technologię IT/ITC – zgodnie z możliwościami placówki i celami konkretnej jednostki dydaktycznej;
 - w drugim tygodniu praktyki - przeprowadzić samodzielnie lekcje według zatwierdzonego przez opiekuna praktyki konspektu;
 - zapoznać się z formami kontroli i oceny wyników nauczania;
 - sprawdzić i ocenić różne formy aktywności ucznia/-cy (np. wypracowania, zeszyty przedmiotowe, testy, dyktanda, udział w lekcji itp.) w wybranej przez nauczyciela klasie oraz przygotować ćwiczenia korekcyjne związane z ocenianymi pracami pisemnymi;
 - formułować komentarze / wnioski edukacyjne na temat praktykowanych sytuacji edukacyjnych (np. w formie rozmów z OP, pisemnych notatek w konspektach lekcji, w karcie samooceny itp.)
 - uczestniczyć w trakcie całej praktyki:
- w wybranych zajęciach pozalekcyjnych
- w imprezach i uroczystościach organizowanych w szkole
- we wszystkich dostępnych formach pracy pedagogicznej realizowanych w szkole przez OP oraz innych nauczycieli/-ki;
- w zebraniach zespołu samokształceniowego nauczycieli/-ki przedmiotów humanistycznych itp.

3. Dokumentować przebieg praktyki (tj. wypełniać arkusze obserwacji lekcji, tworzyć konspekty lekcji, studiować przedmiotową literaturę metodyczną, rejestrować inne formy aktywności w dzienniku praktyk itd.)

4. Pogłębić znajomość programów i podręczników do nauczania języka polskiego/wiedzy o kulturze oraz innych materiałów związanych z kształceniem polonistycznym.

IV. Prośby kierowane do DYREKCJI SZKOŁY oraz OPIEKUNÓW/-EK PRAKTYK

Organizatorzy praktyki zwracają się z prośbą o udzielenie ST przyjmowanym na praktykę na podstawie skierowania z Biura projektu - wielostronnej pomocy w postaci:

1. Wyznaczenia stałych OP (nauczyciel/-ka mianowany/-a lub dyplomowany/-a, wyróżniający/-a się wysokim poziomem kompetencji zawodowych - pasja i talent pedagogiczny, chętny/-a do dzielenia się swoją wiedzą i umiejętnościami itd.). Na wypadek nieobecności opiekuna/-i praktyki w szkole z powodu choroby / innej losowej przyczyny Dyrekcja szkoły (lub inne wyznaczone przez nią osoby) są proszone o przejęcie jego zobowiązań wobec praktykanta/-ki.
2. Wspólnego opracowania ze ST szczegółowego planu praktyki, tj. harmonogramu uwzględniającego zajęcia dzienne i tygodniowe.
3. Wprowadzenia ST w całość zadań realizowanych w procesie lekcyjnym, ewentualnie pozalekcyjnym i zajęciach pozaszkolnych, w tym zadań nauczania języka polskiego.
4. Udzielanie studentom pomocy merytorycznej i metodycznej.
5. Umożliwienie studentom poznania podstawowej dokumentacji pracy nauczyciela/-ki języka polskiego (np. analiza dzienników lekcyjnych);
6. Opiniowanie w zwięzłej formie poziomu przygotowania i prowadzenia poszczególnych zajęć przez ST (zaopatrywanie podpisem konspektów ST i dzienników praktyk; wypełnianie kart hospitacji lekcji prowadzonych przez praktykantów/-ki).
7. Ocenienie udziału ST w ciągłej praktyce przedmiotowo-metodycznej z uwzględnieniem kryteriów znajdujących się w „Karcie oceny praktyki”.
8. Kierowanie do Uczelni w miarę potrzeby i życzenia spostrzeżeń oraz postulatów związanych z praktykami przedmiotowo – metodycznymi za pośrednictwem platformy edukacyjnej www.praktykiwh.pl
9. Przestrzeganie regulaminu i programu praktyki.

ZAŁĄCZNIK: Praktyka ciągła specjalności dodatkowej: **WIEDZA o KULTURZE** - po V semestrze (dwa tygodnie; 36h) w szkole ponadgimnazjalnej.

Podczas praktyk ciągłych student/studentka będą zobowiązani:

1. W pierwszym tygodniu praktyki zapoznać się z dokumentacją pracy nauczyciela wiedzy o kulturze i nauczycieli bloku humanistycznego, ich warsztatem pracy [m.in. dziennikiem lekcyjnym, rocznym planem pracy dydaktyczno - wychowawczej, pracownią przedmiotową, biblioteką szkolną, biblioteką nauczyciela –humanisty], prowadzonymi w szkole dodatkowymi zajęciami kulturowymi (np. koło teatralne, filmowe, recytatorskie, dziennikarskie, itp.).
2. Hospitować lekcje prowadzone przez szkolnego opiekuna praktyki lub innych nauczycieli :
 - w każdym tygodniu 7 godzin – wiedza o kulturze, ewentualnie inne zajęcia z bloku humanistycznego oraz zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez nauczycieli bloku humanistycznego

3. Przygotować konspekty lekcji i uzyskać ich wcześniejszą aprobatę od szkolnego opiekuna lekcji;
 4. Przygotować niezbędne środki dydaktyczne do prowadzenia lekcji;
 5. w planowaniu i prowadzeniu lekcji wykorzystywać technologie IT/ITC – zgodnie z możliwościami placówki i celami konkretnej jednostki dydaktycznej;
 6. Przeprowadzić samodzielnie lekcje i zajęcia pozalekcyjne:
 - po 6 h w tygodniu
 7. Razem godzin hospitowanych i prowadzonych samodzielnie:
 - 14 h hospitowanych
 - 12 h prowadzonych samodzielnie
- Pozostałe godziny są przeznaczone na zapoznanie się z dokumentacją pracy nauczyciela wiedzy o kulturze i jego warsztatem pracy;
8. Zapoznać się z formami kontroli i oceny wyników nauczania;
 9. Uczestniczyć w trakcie całej praktyki:
 - w wybranych zajęciach pozalekcyjnych,
 - w imprezach i uroczystościach organizowanych w szkole,
 - w zajęciach wychowawczych organizowanych przez szkolnego opiekuna praktyki,
 - we wszystkich formach pracy dydaktyczno - wychowawczej szkoły planowanych przez Opiekuna Praktyki i Dyrektora Szkoły;
 10. Prowadzić dziennik praktyki;
 11. Pogłębić znajomość programów i podręczników do nauczania wiedzy o kulturze.

WARUNKI ZALICZENIA

Po zakończeniu praktyki student w wyznaczonym przez uczelnię terminie przedstawia uczelnianemu OP następującą dokumentację odbytej praktyki:

- dziennik praktyki;
- opinię o odbytej praktyce wystawioną przez NA - szkolnego/-ej - OP i podpisaną przez Dyrekcję Szkoły,
- 2 konspekty samodzielnie przeprowadzonych zajęć z wiedzy o kulturze.

ZAKŁADANE REZULTATY PRAKTYKI PRZEDMIOTOWO-METODYCZNEJ Z DYDAKTYKI JĘZYKA POLSKIEGO / WIEDZY O KULTURZE

Po zrealizowaniu całego programu praktyki przedmiotowo-metodycznej ST:

- zna założenia podstawy kształcenia ogólnego w zakresie języka polskiego i wiedzy o kulturze w szkole podstawowej/gimnazjum / szkole ponadgimnazjalnej;
- zna cele, treści, konteksty, sposoby organizowania procesu edukacji polonistycznej i kulturowej w szkole podstawowej/ gimnazjum / szkole średniej;
- zna kryteria wyboru i oceny programów kształcenia oraz podręczników przedmiotowych (pakietów edukacyjnych), ;
- zna rodzaje i zasady planowania dydaktycznego;
- potrafi diagnozować sytuacje edukacyjne i formułować na ich podstawie wnioski dydaktyczno-wychowawcze;
- zna metody i techniki kształcenia polonistycznego oraz nowoczesnej edukacji kulturowej i przykłady ich zastosowania na II, III, IV etapie edukacji polonistycznej/kulturowej;

- dostosowuje warsztat pracy polonisty do potrzeb, zainteresowań i doświadczeń społeczno-kulturowych uczniów - odpowiednio do etapu kształcenia;
- potrafi tworzyć projekty metodyczne lekcji języka polskiego w szkole podstawowej/gimnazjum/ szkole ponadgimnazjalnej oraz wiedzy o kulturze w szkole ponadgimnazjalnej;
- potrafi świadomie wybrać metodę pracy właściwą do zakładanych celów i typu lekcji; zna sposoby organizowania sytuacji lekcyjnych związanych z omawianiem różnych tekstów kultury w szkole;
- analizuje, wartościuje i samodzielnie buduje scenariusze lekcji problemowych, „kreatorskich”, ćwiczeniowych; potrafi zaprojektować grupową pracę uczniów na lekcji języka polskiego oraz wiedzy o kulturze (z zastosowaniem kart pracy i samooceny ucznia);
- zna i stosuje zasady sprawdzania i oceniania osiągnięć przedmiotowych ucznia z języka polskiego jako przedmiotu nauczania w szkole podstawowej/ gimnazjum/ szkole ponadgimnazjalnej oraz wiedzy o kulturze w szkole ponadgimnazjalnej;
- dostrzega ścisły związek między teorią i praktyką dydaktyczną;
- ma świadomość znaczącej roli języka polskiego i wiedzy o kulturze jako przedmiotów nauczania w polskim systemie oświatowym;
- docenia rolę samokontroli, autorefleksji w działaniach i nad działaniami edukacyjnymi;
- analizuje własne dokonania pedagogiczne (rozpoznaje sukcesy i uchybienia), formułuje wnioski na ten temat;
- potrafi dokonać ewaluacji własnej pracy;
- przestrzega zasad odpowiedzialnego (psychopedagogicznego, merytorycznego i metodycznego) przygotowania się do realizacji zadań edukacyjnych.

